

Tycho Brahe og livet på Hven

– at dramatisere historiefaget

Denne vejledning beskriver en fremgangsmåde for hvordan man kan arbejde med drama som metode, for at anskueliggøre historien. Emnet for dette eksempel er 1500-tallet, Tycho Brahe og livet på Hven. Arbejdsmetoden kan selvsagt overføres til en anden historisk periode/person. Modellen er blevet udformet efter en lejrskole på øen, hvor en dansk og en svensk skoleklasse mødtes og arbejdede sammen om forskellige scener. Dette arbejde bygger på mange års erfaring indenfor samarbejdet mellem skoler og dramapædagoger i Malmø, også kaldet "Kulturkopplingen" på Malmö Kulturskola samt Skoletjenesten Öresunds erfaringer med dansk-svensk skolesamarbejde.

Kort om fremgangsmåden: elever øver i mindre grupper på forskellige scener med en historisk handling, som de efterfølgende opfører for hinanden.

Dette forudsætter ikke en drama-pædagogisk uddannelse, men det anbefales at der er en i arbejdsgruppen, som har erfaring med at arbejde med drama/teater. God planlægning og tydelig ledelse er vigtigt for processen.

Elever øver i mindre grupper på forskellige scener med en historisk handling

Foto: © Marianne Bomgren

Foto: © Marianne Bomgren

© Tycho Brahe-museet, Landskrona stad. Fotograf: Lina Örtman

Hvorfor bruge drama som metode i historiefaget?

At benytte en æstetisk læreproces åbner for nye tilgange til faget, og fordyber og styrker fagkundskaber. Flere forskningsrapporter påviser at drama og teater skaber engagement og interesse hos elever, samt styrker deres selvtillid og samarbejdsevne.

Et par lærere i Malmø, som har arbejdet med "Kulturkopplingen", udtaler: "Dette er en arbejdsmetode som jeg synes bibringer meget til arbejdet i klassen. Børn lærer på forskellige måder. De har forskellige læringsformer. Det er vores ansvar at give børnene forskellige veje til kundskab. De husker fakta på forskellige måder. Nogle husker det de har læst, andre det de har hørt, og andre det de har brugt kroppen til".

Der er også en tydelig sprogudviklende linje i arbejdet, idet man ved at improvisere, skrive og lære replikker kommer til at arbejde med nye ord og begreber. Ved at opføre scener styrker man evnerne for den udadvendte kommunikation, mens processen i sig selv styrker kommunikationen internt i gruppen.

Der er gode erfaringer fra samarbejdet med museer for kunne opføre teater i historiske omgivelser. "At kombinere museumspædagogik med teaterpædagogik på denne måde gav eleverne et helhedsbillede og betød at de teoretiske kundskaber "satte sig" i kroppen. Det var naturligvis et ekstra plus for hele oplevelsen, at vi kunne spille stykket i autentiske, historiske omgivelser!".

© Tycho Brahe-museet, Landskrona stad: Fotograf: Lina Örtman

Et ekstra plus for hele oplevelsen, at vi kunne spille stykket i autentiske, historiske omgivelser!

Planlægning og forberedende arbejde på skolen

Denne fremgangsmåde er tiltænkt at kunne bruges ved et besøg på øen Ven. Tycho Brahe-museet er på selvsamme sted, hvor Tycho Brahe i sin tid levede og havde sit virke. På området er der forskellige steder, hvor man kan øve og opføre scenerne, men udelukkende udendørs.

Ønsker man at overnatte på Ven, så er der mulighed i f.eks. campinghytterne.

Planlæg processen og sæt jer et mål, både i relation til læreplaner og i forhold til et fælles konkret mål for elevernes proces. At sætte scenerne sammen, som man opfører for hinanden, er et eksempel på et konkret mål. Når scenernes handling drejer sig om samme tema, så bliver det en hel teaterforestilling til sidst – noget alle plejer at være stolte over.

Kontakt Tycho Brahe-museet i god tid, for at få tilladelse til at være på området. Måske vil I gerne starte med et program eller en rundvisning fra museets udbud, når I ankommer til øen. Det kan f.eks. være en spændende oplevelse at komme ned i observatoriet Stjärneborg.

© Tycho Brahe-museet, Landskrona stad: Fotograf: Lina Örtman

© Tycho Brahe-museet, Landskrona stad: Fotograf: Lina Örtman

At udfærdige skuespillet: Skal scenerne improviseres eller skrives af eleverne? Det er et arbejde, som kan tage tid og det skal også med i planlægningen. En lidt enklere model er at gå ud fra de færdigskrevne scener som følger med denne lærervejledning og eventuelt bearbejde dem. Ønsker man at skrive eller improvisere, så er der brug for en dramatisk handling, en konflikt at gå ud fra. I vores tekst-materiale er der en beskrivelse af handlingen i begyndelsen af hver scene. Den kan man benytte sig af, hvis man ønsker at eleverne skal skabe deres egne replikker.

Studere tiden: Hvem var Tycho Brahe? Hvilken betydning har han haft i videnskabshistorien? Hvordan kan det være Tycho Brahe kom til Ven? Hvordan levede man på øen Ven dengang?

Samarbejde med andre fag: I et teaterprojekt er der gode muligheder for at samarbejde med andre fag. Man kan fremstille enkle kostumer og rekvisitter i sløjd (at have forskellige huer og kapper kan hjælpe med at markere de forskellige roller), øve dans i idrætstimerne og sang i musiktimerne. Indenfor det naturvidenskabelige område kan man lave observations- og måleøvelser både på Tychos måde og med moderne metoder, samt lære astronomi.

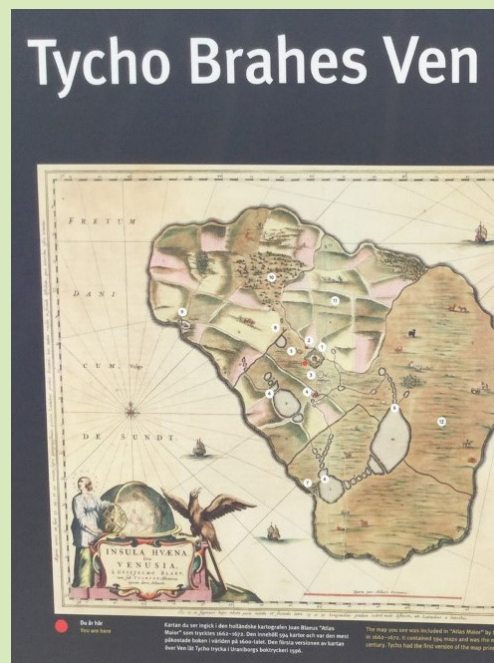

Foto: © Marianne Bomgren

Foto: © Marianne Bomgren

Gruppeinddeling og roller: Lav mindre grupper, f.eks. 4-6 elever i hver gruppe. Fordel scener. Fordel roller eller lad eleverne vælge med støtte fra en voksen. Det er ikke usædvanligt at nogle af de mere stille elever pludselig træder frem, når der er tale om at spille teater, og at man kan se nye sider hos eleverne.

Indledende øvelser: Man kan begynde med nogle enkelte øvelser, for at få grupperne til at komme i gang, og for at få dem til at styrke det kropslige udtryk (det er nødvendigt, ved udendørs teater) f.eks. "gæt og grimasser" om erhverv. Man kan starte med at alle eleverne samtidigt fysisk viser forskellige erhverv. Efterfølgende får hver gruppe en seddel med et erhverv som fandtes i 1500-tallet. De demonstrerer dette erhverv for kammeraterne, som skal gætte. Eventuelt kan man også øve på hvordan man takker for publikums bifald. Stemmeøvelser er også en god ting, øv gerne udendørs!

På Ven

Hvis man er på Ven længere end en dag, kan man begynde på stedet allerede på ankomstdagen eller om morgenen på dag 2. Kommer man på en endags udflugt, må man tilpasse planlægningen efter færgetiderne. Det mest almindelige er at skoleklasser booker færgen fra Landskrona kl. 10 og tager hjem kl. 15.

Foto: © Marianne Bomgren

Eksempel 1:

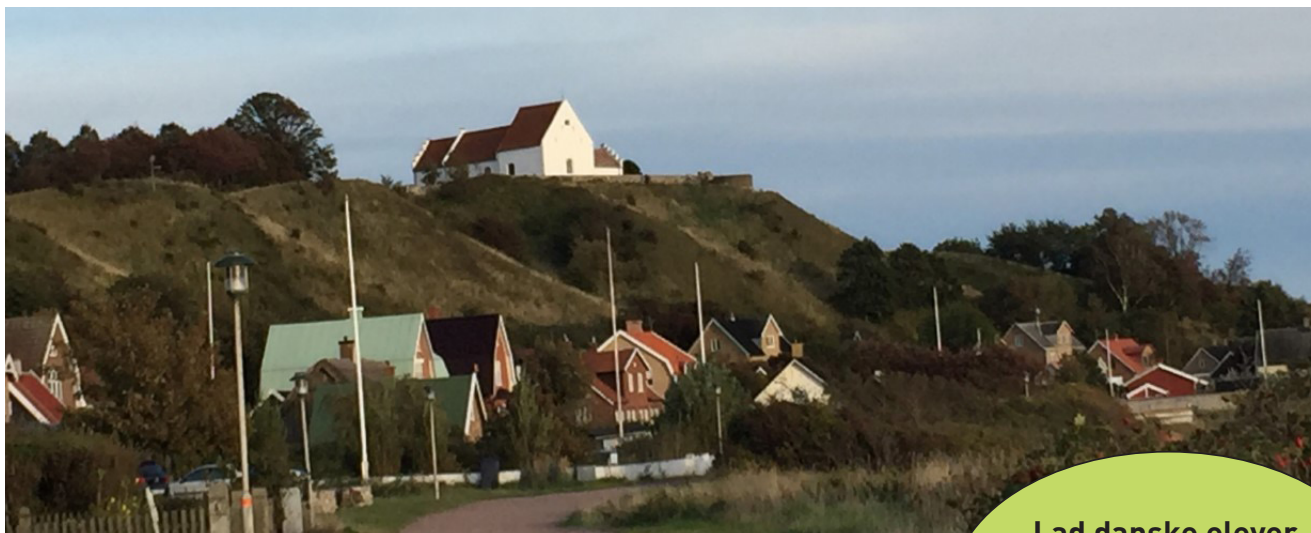
Hvis I har en dag til rådighed, kl. 11.00- 14.00: Så skal scenestederne hurtigt fordeles (måske er det allerede gjort på skolen) og scenerne øves. Det er en god idé, hvis man holder sig indenfor et afgrænset område, så man ikke er nødt til at gå så langt mellem de forskellige scener. Hvis scenerne er øvet grundigt på skolen, så kan man koncentrere sig om at aftale hvor man spiller, så man både kan ses og høres, hvorfra man skal gøre sin entré og sortié (hvis ikke alle er med på scenen hele tiden) og hvor publikum skal sidde. Træn på at tale højt! De voksne går rundt i grupperne og hjælper til. Til sidst opfører man det for hinanden. Inden man gør dette vil det være godt at tale om hvordan man opfører sig som publikum.

Eksempel 2:

Hvis I har booket overnatning og har mindst 2 dage på Ven, kan I starte med at besøge museet og lære området at kende samme dag som I ankommer. Planlæg scenestederne så det bliver en naturlig runde, så I ikke behøver at bruge for meget tid på at bevæge jer rundt i området ved opvisningen. Brug gerne lidt tid på at lave nogle forberedende øvelser, øv sang og dans hvis det indgår i scenerne, så eleverne prøver at optræde udendørs.

Dagen efter bliver det så den store teaterdag og hvordan den planlægges, kommer naturligvis an på hvor meget man har forberedt på skolen og hvad man har nået dagen inden. Men det er vigtigt at starte dagen med at lave noget fælles, for at varme op og få fokus på opgaven. Derefter kan grupperne få deres scenesteder og begynde arbejdet. Det som står under eksempel 1 gælder også her, men nu har man mere tid til at øve i omgivelserne, og med de voksne hjælp kan man udvikle arbejdet med rollen, uafhængigt af om den er stor eller lille i sammenhængen. Er personen gammel eller ung, rig eller fattig, glad eller trist? Hvordan viser man det? Hvor skal man stå så publikum både kan se og høre? Måske er der nogle elever som spiller to roller – det skal markeres på en eller anden måde (f.eks. med to forskellige hatte). Hvis man har arbejdet meget med replikker, så kan man dem udenad. Hvis man ikke har gjort det, kan man have et stykke papir i hånden. Det vigtige er at man arbejder mod et fælles mål og at man kan gennemføre det man har forberedt.

Men det er vigtigt at starte dagen med at lave noget fælles, for at varme op og få fokus på opgaven

Lad danske elever arbejde med den svenske tekst og vice versa.
En udfordring for alle!

En fælles afslutning: Når alle har opført deres scener, så kan man lave noget fælles – det kan være en sang, en remse, en dans eller noget andet som har indgået i forløbet.

Historiens vingesus: Det er noget helt specielt at optræde på det autentiske sted. At vide at her stod Tycho Brahe og kiggede op mod stjernerne. At erfaring og læring knyttes til den specifikke omgivelse og oplevelsen dér – hvilken virkning har det? Hvis man har tid, kan man besøge stedet for Tychos mølle og den middelalderlige St Ibbs kirke – den kirke han skænkede en altertavle. På udlejningscykler kommer man let der hen.

Samarbejde mellem klasser: Måske opfører man for en anden klasse eller lader to parallelklasser fra samme skole arbejde sammen. Ven er også en ideel plads for et møde mellem en dansk og en svensk skoleklasse. Her kommer den nordiske sprogforståelse i fokus – derfor er det tilhørende tekst-materiale både på dansk og svensk. Man kan evt. også følge et tip fra en elev, som har deltaget: lad danske elever arbejde med den svenske tekst og vice versa. En udfordring for alle!

Kontakt: Tycho Brahe – museet tycho.brahe@landskrona.se
Skoletjenesten Öresund mb@skoletjenesten.dk
Kulturkopplingen, Malmö Kulturskola: anna.rasegard@malmö.se

Projektet blev økonomisk støttet af Nordplus Junior og Stiftelsen Clara Lachmanns fond.

© Skoletjenesten 2020
 Tekst: Marianne Bomgren, Skoletjenesten Öresund og Anna Rasegård, Kulturkopplingen Malmö Kulturskola
 Oversættelse til dansk: Merete Wessel Larsen

En teaterpædagogisk dagbog

Skrevet af Anna Rasegård, teaterpædagog, Malmö Kulturskola

Foto: © Marianne Bomgren

Lejrskole sept. 2019:

Vi tilbragte 3 dage sammen på Ven, en dansk og en svensk 5. klasse, og deres ledsagende voksne. Jeg var med for at lede teaterarbejdet.

På **dag 1** havde lærerne inddelt grupperne: 8 grupper, hver gruppe med danske og svenske elever – ca. halvt af hver. På 1. dag arrangerede lærerne også nogle fælles aktiviteter, bl.a. fodbold.

Teaterarbejdet var planlagt til **dag 2**.

Dag 2:

De 8 specialskrevne teaterscener, om Tycho Brahes tid på Ven, var blevet sendt til lærerne forinden, så klasserne havde mulighed for at læse det igennem, for at kunne få en forståelse af materialet. Vi startede morgenen med en indledende gåtur til alle de forudbestemte steder, hvor teaterscenerne skulle opføres (8 stk.), derefter begyndte vi teaterarbejdet med nogle fælles indledende øvelser:

1. "Gæt og grimasser" om erhverv. Først en kort introduktion til begrebet: "pantomime". Derefter arbejdede eleverne i de 8 grupper, og hver gruppe opførte deres erhverv (fra 1500-tallet) som pantomime for de andre grupper, som skulle gætte.
2. Vi indøvede en meget enkel renæssancedans, med runddans og bukken. Dette blev også gjort i de 8 grupper og blev senere brugt i en af teatergrupperne – da alle eleverne deltog og dansede til Tycho Brahes fest.
3. Lidt stemmeopvarmning. Her fokuserede vi på at træne støtten fra maven og at tale højt.
4. Vi øvede på den til lejligheden skrevne sang om Tycho Brahe, først på svensk og bagefter på dansk. Klasserne havde fået den på lydfil tidligere og haft mulighed for at øve på deres skole.
5. Korte instruktioner om hvad, der er vigtigt at tænke på i teaterarbejdet, f.eks. at tale højt, at arbejde med store tydelige bevægelser og ikke at have ryggen mod publikum. Derpå blev de 8 skrevne scener delt ud til de 8 grupper, sammen med hatte, huer og kapper, som ville kunne passe til de forskellige roller. Derefter gik alle grupperne til deres tildelte steder, hvor scenerne skulle opføres. Rollerne blev fordelt i hver gruppe og så gik prøverne i gang. De danske elever øvede deres replikker på dansk og de svenske elever deres replikker på svensk, men sammen i blandede grupper. Alle voksne gik rundt og hjalp grupperne. Prøverne varede et par timer, med en kort frokostpause.
6. Omsider klar til forestilling! Vi opførte alle scener i kronologisk rækkefølge; fra Tychos ankomst til Ven, til den dag hvor han forlod øen for sidste gang. Eleverne var et godt publikum for hinanden. Flere elever overraskede deres lærere positivt i dette teaterarbejde.
7. Vi afsluttede med at synge sangen om Tycho Brahe, både på svensk og dansk. Bagefter kom det frem, at mange elever syntes at det havde været sjovt at arbejde i blandede svensk-danske grupper.